

Írta: Orosz Anikó

BARÁTKOZÁS! KIVEL, HOGYAN, MIÉRT?

Közismert tény, hogy a társadalom nem szívesen néz szembe a családjukat nélkülözni kényszerülő gyerekek nevelésének problémájával, személyiségük éppé formálásának nehézségeivel, a hosszú évekig intézetek, esetleg nevelőszülők soránál élő fiatalok későbbi társadalmi beillesztésével.

A könnyen rossz irányba sodorható, tartós és igazán tartalmas kapcsolat kialakításra képtelen, a környezetükben helyüket nem lelő, nem tervezetten és felkészülten gyermekeket világra hozó emberek súlyos terhet jelentenek a közösség számára. Mindannyiunk érdeke tehát, hogy minél kevesebb sérült, éretlen személyiségű, boldogulni nem tudó ember éljen közöttünk. Ezért nagyon fontos, hogy az állami gondozásba vett gyerekek csak a feltétlenül szükséges, minimális időt töltsék gyermekintézetben, és sorsuk minél előbb rendeződjék, elsősorban családjukba való visszahelyezéssel vagy örökbeadással.

Az első 3 év döntő fontosságú az ember életében. A személyiség alapjai ekkor alakulnak ki. Ekkor tanulja meg a gyerek – amennyiben lehetősége van rá – a kapcsolatteremtés, a szeretet képességét. Ha ebben az időszakban nincs lehetősége a bensőséges, személyre szóló kapcsolat kialakítására és ennek a kapcsolatnak a folyamatos megélésére, ez a későbbi életében nem, vagy csak nagyon komoly nehézségek árán fog neki sikerülni. Intézetünk dolgozói tudják, hogy nem a gyerekekhez kell jól érteni, hanem Zsoltit és Pistit kell jól ismerni ahhoz, hogy megfelelő védelmet és érzelmi biztonságot nyújtva, egyéniségüket megőrizve és megerősítve tudjuk gondozni és nevelni őket.

Míg régen csoportváltással a gyerekek vándoroltak a „korosztályukhoz jól értő” gondozónőkhöz, addig ma mára gondozónők sok-sok túlórárt is vállalva dolgoznak azért, hogy a gyerekeket csak őket jól ismerő ember gondozza. A hozzánk bekerülő gyerekek rögtön abba a csoportba kerülnek, ahol ittlétük alatt élni fognak, és lehetőség szerint az a gondozónő fogadja őket, aki az úgynevezett saját gondozónője lesz.

Ilyenkor – ha van kitől – a gondozónő kérdez. Ha a szülő kíséri be a gyereket, kérdezzük az eddigi életéről, szokásairól, becenevéről, az evés módjáról és sok más konkrét dologról, és amit lehet, megőrizzük ebből a gyerek számára, megkönnyítve ezzel a megszokott környezetétől, az ismert személytől való elszakadást és az új környezetbe való beilleszkedést.

Ha egy csoportba új gondozónő tanul be, a betanulás is hosszú időt, legalább 2-3 hetet vesz igénybe. A gondozónő fokozatosan veszi át betanítójától a gyerekeket, közben egymást kölcsönösen megismerve, egymással megbarátkozva.

Erre a barátkozásra gondozónőnek és a gyerekeknek egyaránt szüksége van. A gyerekeknek meg kell szoknia és ismernie egy számára addig idegen ember kezét, hangját, mozdulatait és egész személyiségét ahhoz, hogy az ő kezében is biztonságban érezhesse magát, hogy tudja, bármilyen helyzetben segítséget kérhet és kaphat tőle.

Nagyon sok konfliktushelyzet megelőzhető így, hiszen a gondozónő a gyerek alapos megfigyelése, megismerése során megtanulja helyesen értelmezni az egyes gyerek viselkedését, reakcióit és adekvát módon tud válaszolni rá.

A barátkozás egy speciális formája – bár a kívülállók számára furcsán hangzik – a saját szülővel való barátkozás. Intézetünkben a hét minden napján lehetővé tettük gyerekeink látogatását, mert nagyon fontosnak tartjuk a szülő és gyerek közötti rendszeres és közvetlen kapcsolat kialakítását, fenntartását. A gyerek itt tartózkodása alatt a gondozónő feladata

kötődési képességének, derűjének, érzelmi egyensúlyának kialakítása, megőrzése. A rendszeres kapcsolat a szülő számára is igazán fontos, mert ennek hiányában elhidegül gyermekétől, és ha visszakerül a családba, a számára ismeretlen gyerekekkel való együttélés sikere és tartóssága erősen megkérdőjelezhető, különösen, ha hiányzik a folyamatos családsegítés, utógondozás. A gyerek, ha gondozónőjétől megkapja a személyes törődést, amely kötődésképességét megalapozza, könnyen át tudja ezt a kötődést szülőjére vinni. A gyereket nem, vagy rendszertelenül látogató szülő ha haza is viszi őt, nehezen talál utat hozzá segítség, támogatás nélkül.

A gyermek hazavitele előtt kérjük a szülőket, hogy 2-3 napot teljes egészében töltsenek el gyermekükkel a számára megszokott környezetben a minél jobb összehangolódás érdekében. Ez a rövid idő is jelentősen megkönnyítheti a gyerek számára az új környezetbe való beilleszkedést.

A saját családjukba vissza nem helyezhető, de örökbe nem adható gyerekek nevelőcsaládba kerülhetnek, ami amennyiben a végleges sorsrendezésig szól, sokkal szerencsésebb megoldás a gyereketthonba kerülésnél. A nevelőszülőknek jelentkezőket ma már tanfolyamon készítik fel a feladatra, aztán hozzánk kerülve ismerkednek, barátkoznak meg a gyerekekkel, vagy gyerekekkel. A végleges megoldás mindenki számára a vérszerinti családba vissza nem adható gyerek örökbeadása. A nevelő és örökbefogadó szülőkkel való barátkozás hosszú folyamat, amely, hogy eredményes legyen, mindkét féltől sok türelmet, érzékenységet igényel.

Ha a barátkozó szülő a kapott információk alapján, amit a gyerekről szóló írásbeli dokumentumok, fényképek jelentenek, úgy nyilatkozik, hogy komoly esély van arra, hogy hazavigye a gyereket, a szobájához megyünk, és lehetőleg őt még nem megzavarva csak megmutatjuk a szülőnek. Ekkor még mindig tét nélkül gondolkozhat arról, hogy látva is a gyereket, szeretné-e a családjába vinni. Ha igent mond, a folyamat következő állomásaként már a gyerekeknek is elmondjuk, hogy a szülő szeretne vele megismerkedni. Ilyenkor jó, ha a szülő lehetőleg egész napját a gyerek környezetében tölti, figyelve a társaival, gondozónőivel való kapcsolatát, napirendjét, szokásait, de még a gondozónő látja el őt. Következő alkalommal a gyerek reakcióinak figyelembevételével a barátkozó felnőtt fokozatosan kapcsolódik be a gondozásba. A barátkozás további menete teljes egészében a gyerek viselkedésétől, reakcióitól függ.

A személyi kapcsolat, a bizalom mélyülésével a gondozáson kívüli időt már kettesben, a csoportszobán kívül töltheti a szülő és a gyerek. Ha a gyerek szükségét érzi, bármikor visszatérhet a gondozónőjéhez. Ha ez megoldható, lehetőséget teremtünk a végleges távozás előtt egy barátkozó, ismerkedő látogatásra, amire – ha a szülő is akarja – a gondozónő elkíséri a gyereket. Mielőtt végleg elbúcsúznánk, kis csomagot készítünk gyerekünknek ruháiból, játékaiból, fényképeiből, rajzaiból, és kérjük a szülőket, hogy ezeket, mint múltjuk részét és bizonyítékait őrizzék meg számukra, és mondják el, hol és hogyan élt, mielőtt örökbe fogadták.

Mind a nevelő, mind az örökbefogadó szülővel való barátkozáshoz feltétlenül szükséges az a 2-3 hét, amit mi az új gondozónővel való barátkozásra is adunk a gyerekeknek, hiszen itt egy teljesen idegen, addig sosem látott ember felé kell feltétlen bizalmat kiépíteni.

A vér szerinti szülőnél, ha előzőleg folyamatosan látogatta gyermekét, ez az idő természetesen lerövidül. Amikor a gyerek elhagyja a csecsemőotthont, egy teljesen új élet kezdődik számára.

A gyerek megbecsüléséhez tartozik, hogy a nevelő vagy örökbefogadó szülő érdeklődjön a gyerek múltja iránt, és igyekezzen a lehető legtöbbet megőrizni belőle. Ennek a megőrzésnek a része az intézetbe való visszalátogatás, amikor a gyerek találkozhat régi

gondozónőivel, társaival és sok, számára ismerős felnőttel, akikkel beszélgethet a múltjáról, akikkel közös élményeik voltak. Láthatja az utat, ahol sétált, biciklizett, az ágyat, ahol aludt és sok más számára kedves, meghitt dolgot. Ha a szülők nyíltan és őszintén beszélnek vele az itt eltöltött évekről, nagyon sokat segíthetnek neki, hiszen nem lesznek sötét foltok az életében. Nem megszakad, hanem folytatódik valami, a múlt élő marad számára. Ha a barátkozás jól sikerült, akkor az valóban összekötő kapocs lehet a gyerek régi és új élete között.